

říšského kancléře; tímto výnosem nebylo nijak výslovně uloženo Protektorátu převzetí závazků býv. Čsl. republiky, ani jich nebyl výslovně zproštěn. Z čl. 1., bod 1, 3, 6 a 12 plyne, že vznikl z určitých částí býv. Čsl. republiky útvar státoprávní, nadaný na svém území určitými autonomními právy výsostnými a na tomto území byla potud, pokud to neodporuje smyslu převzetí ochrany Říší, uznána pro vnitřní poměry tohoto území právní kontinuita s právním stavem na něm dosud platným tím, že právo dosud platné ponecháno v účinnosti. Konkrétní právní poměry a z nich vzniklé právní nároky a závazky, které byly podle platného právního řádu již dříve založeny na území P. a to zvláště právě jen se vztahem na toto území, trvají pro zabezpečení skutečné a nikoliv jen formální právní kontinuity ve vnitřních vztazích, pojících se k tomuto území, i v jeho novém státoprávním útvaru dále. Tedy sukcese nejen po stránce aktivní, ale i pasivní. Tím došlo i k uplatnění všeobecné zásady nauky o právu mezinárodním »res transit cum suo onere« (Oppenheim I. 129). Protektorát proto musí převzít spory vedené pro náhradu škody na železnici z úrazu a pokračovati v něm bez přerušení. Uplatnění těchto zásad jest i po stránce formální (ve sporu zastupuje Finanční prokuratura) zcela odůvodněné a nedalo by se srovnati ani s hlediska § 7 o. z. o. se zásadami spravedlnosti, aby P. mohl jen vymáhati své pohledávky a těžiti z provozu obchodního podniku, kdežto závazky, prýšící z téhož právního důvodu by odmítal.

Tím jest vyřešena v tomto sporu i otázka námítky nedostatku pasivní legitimacy.

Derogace právních předpisů v roce 1939.

Praktický právník musí při řešení právních případů zjistiti, který platný právní předpis má aplikovati na danou konkrétní skutkovou podstatu. Otázka platnosti právního předpisu souvisí úzce s derogací norem. V právních poměrech, utvářejících se v Protektorátu Čechy a Morava, je zkoumání platnosti norem komplikováno existencí dvojího právního řádu, říšskoněmeckého a autonomního řádu Protektorátu. Oba tyto právní řády provádějí ve

svém rámci derogaci vlastních norem. Kromě toho zasahuje říšskoněmecký právní řád do autonomního řádu Protektorátu tím způsobem, že prohlašuje některé jeho normy za neplatné nebo neúčinné. Platnost norem na území Protektorátu se musí tedy zkoumati ve třech vztazích:

1. uvnitř autonomního řádu Protektorátu,

2. uvnitř říšskoněmeckého řádu, platného v Protektorátu,

3. v poměru říšskoněmeckého řádu k autonomnímu řádu.

Zajímá zjištění, jak je tato derogace formálně prováděna a jak je pro právní praxi zachycena a zpracována.

V autonomním řádu Protektorátu provádí zákonodárce (jímž byli v roce 1939, ve kterém nebyl vydán ani jeden zákon, vláda a její předseda) derogaci buď přímo v textu nebo v závěrečných ustanoveních výslovnou klausulí nebo mlčky. Výslovná derogace je buď částečná nebo úplná podle toho, ruší-li nový předpis starší předpis v plném rozsahu nebo jenom jeho některá ustanovení. Derogační klausule se někdy omezuje na ustanovení, že dosavadní předpisy, odporující novému předpisu, pozbývají platnosti. Na př. § 26 ⁽²⁾ vl. nař. č. 241/1939 Sb. o jízdě motorovými vozidly: »Týmž dnem pozbývají účinnosti předpisy o věcech upravených tímto nařízením«. Pokud jde o určité derogované předpisy, uvádí je derogující předpis buď v přesném výpočtu nebo jen příkladmo (na př. § 11 ⁽¹⁾ vl. nař. č. 29/1939 Sb. II o přechodné úpravě náhrady stěhovacích výloh státních zaměstnanců a učitelů národních škol: »... neplatí dosavadní předpisy, zejména...«. Poslední způsob derogace není vhodný a lze si jej vysvětliti nejistotou zákonodárce ve spleti práv-

ních předpisů. Odstranění této formy derogační klausule bylo požadováno i na VI. mezinárodním kongresu pro správní vědy ve Varšavě (Warschau) v r. 1936, kde hlavní zpravodaj Dr. O. Leimgruber uvedl ve své zprávě, že je často požadováno, aby při zrušení platnosti určitých starších ustanovení na místo všeobecné derogační klausule bylo vysloveno zcela přesně, která ustanovení se zrušují.

Desavadním postupem se znesnadňuje evidence platných norem, neboť zjištění, které normy se zrušují, může tím méně spolehlivě provést praktický právník, když si to netroufá legislativní odborník. U nás zůstává dosud nevyřešený problém vydávání rejstříku platného práva, který by obsahoval i zrušení, změny a doplňky jednotlivých ustanovení. »Rejstřík čes. práva«, (do roku 1938), vydávaný Drem J. Hoffmannem a Dr. J. Dankem, zdůrazňuje výslovnou derogaci — ať úplnou či částečnou — zpravidla označením právní normy derogující jako »zrušení«, »změna« a pod.

O obsáhlosti derogační činnosti, jež by vyžadovala zvláštní pozornost, podávají svědectví tyto údaje: v roce 1939 366 právních předpisů vydaných ve Sbírce zákonů a nařízení se dotklo ve výslovných derogačních klausulích celkem 380 starších právních norem, z nichž 129 zrušilo úplně, 251 pak změnilo nebo doplnilo v jednotlivých ustanoveních.

Tak značný počet změn ovšem nedovoluje, aby byly zde podrobně uvedeny. Zajímá by však názor právnické veřejnosti, zda by bylo prospěšné tyto změny (jež si nemohou vzhledem k derogační technice činiti nárok na úplnost) publikovati. Podotýká se, že na př. v Německé říši je Dr. Dehlingerem vydáván a každoročně doplňován v naklada-

telství W. Kohlhammer, Stuttgart-Berlin, rejstřík »Systematische Übersicht über das Reichsgesetzblatt (1867-1939) und das geltende alte und neue Reichsrecht«, v němž jsou vyznačeny i zrušení, změny nebo doplňky jednotlivých ustanovení (paragrafů, článků a pod.). V říšskoněmeckém právním řádu, platném v Protektorátu, se provádí derogace technicky stejnými prostředky, častěji se používá taxativního výpočtu zrušených norem.

V poměru k autonomnímu řádu Protektorátu se projevuje derogační činnost říšského právního řádu v rozmanitých formách. Především všeobecnou derogační klausulí má recepční čl. 12. výnosu z 16. března 1939, podle něhož právo platné té doby v Čechách a na Moravě, zůstává v účinnosti, pokud neodporuje smyslu převzetí ochrany Německou říší. Které právo podle citovaného článku odporuje smyslu ochrany převzaté Německou říší, ustanovuje říšský protektor podle § 3 nařízení o právu vydávati právní předpisy v Protektorátu ze 7. června 1939. Další, ovšem speciální nepřímou derogaci obsahují na př. § 14 ⁽²⁾ nařízení o zacházení s cizinci z 5. září 1939, § 25 ⁽¹⁾ nařízení o výkonu trestního soudnictví v Protektorátu ze 14. dubna 1939, § 16 nařízení o použití německého práva pro německé státní příslušníky z 20. července 1939, § 3 nařízení o zavedení zákona o branných úkonech v Protektorátu z 13. července 1939. Na derogaci autonomních předpisů nutno někdy usuzovati mlčky z obsahu říšské normy, jež upravuje materii, provedenou staršími ustanoveními, předpisy (na př. nařízení o nuceném prokazování se pasem a visem, jakož i osobním průkazem z 10. září 1939). V některých případech naopak jsou zrušené autonomní normy výslovně uvedeny (alespoň výpočtmo) v říš-

ském právním předpise (na př. podle § 5 nařízení o zavedení německého leteckého práva v Protektorátu z 26. dubna 1939).

Z uvedeného je patrné, že problém derogace právních předpisů, platných v Čechách a na Moravě, ukládá jejich evidenci velmi těžký úkol, jehož obtížnost vzrůstá takřka každým dnem.

L. S.

Platnost říšských norem na území Protektorátu.

V úvodu ku spisku Dr. T. Pumpra »Rejstřík německých právních norem« vyslovuje Dr. J. Hoffmann názor, že platnost říšských předpisů v Protektorátu bývá vyjádřena nepřímým použitím slov »p r o ú z e m í V e l k o n ě m e c k é ř í š e« v promulgovaném předpisu. Má-li tím být řečeno, že každá právní norma, obsahující odkaz tohoto znění, platí již z toho důvodu na území Protektorátu, jde o názor, jehož nesprávnost vysvětluje na příkl. z nařízení z 1. září 1939 o opatřeních v oboru občanského řízení sporného, exekuce, konkursu a občanského práva, Ř. z. I/39, str. 1656, pozměněného nařízením o dalších opatřeních v oboru práva exekučního z 31. října 1939, Ř. z. I/39, str. 2139. Že tato nařízení neplatí na území Protektorátu, pokud tento vykonává svá výsostná práva vlastními soudními orgány (čl. 3 výnosu Vůdce a říšského kancléře z 16. března 1939, č. 75/39 Sb. z. a n.), plyne z těchto úvah:

Jde o právní předpisy Říše, které ve smyslu nařízení ze dne 3. dubna 1939, Ř. z. I, str. 704 mají pro území Protektorátu Čechy a Morava jen tenkrát platnost, je-li tak výslovně stanoveno anebo vyplývá-li to z jejich obsahu. U citovaných nařízení ani prvý ani druhý předpoklad však dán není. Výslovného odkazu, že by naří-

zení ta platila pro území Protektorátu jejich text neobsahuje. Že by pak platila pro obvod ten již podle svého obsahu, dovoditi nelze. Jde tu o mimořádná opatření, vyvolaná válečným stavem Říše ve prospěch osob jednak přímo postižených mimořádnými poměry (odst. 1 a 2 nařízení) jednak i ve prospěch ostatních příslušníků Říše, stavem válečným sice bezprostředně nepostižených, kteří ale přes to v kriticky vážné době zvýšené ochrany zákona nezbytně potřebují (čl. 3 až 9 nařízení). Pokud se pak prvých týče, jde o příslušníky branné moci a osoby, které jsou v důsledku politických událostí nuceny konati službu nebo zdržovati se mimo své řádné bydliště nebo které upadly jako vojini nebo rukojmí do zajetí. Že tato opatření nevztahují se na státní příslušníky Protektorátu Čechy a Morava, kteří nekonajíce ve smyslu čl. 7 nařízení Vůdce a říšského kancléře z 16. března 1939 vojenskou službu v říšské branné moci, válečnými událostmi přímo postiženi nejsou, jest zřejmo. Vzhledem k tomu pak, že u nařízení ze dne 1. září 1939 jedná se o nařízení souhrnné a jednotné, nutno míti za to, že na příslušníky Protektorátu nevztahují se ani ostatní články citovaného nařízení a sice čl. 3 až 9, obzvláště když nepřímé postižení válečnými událostmi může u nich přicházeti v úvahu jen v daleko menší míře než u příslušníků říšskoněmeckých a když ochrana příslušníků Protektorátu před následky mimořádných událostí vhodným a účelným způsobem byla již předsevzata předpisy autonomními, vydanými na ochranu určitého okruhu osob potřebných a když ochrana ta v případě potřeby dalšími autonomními předpisy po případě nadále může býti poskytována nebo rozšířena.

Správnost těchto vývodů vyplývá ze skutečnosti, že teprve nařízením